

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie ze skargi R. B.

o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 22 grudnia 2002 r., sygn. akt I ACa (...),

w sprawie z powództwa A. P. i L. P.

przeciwko R. B.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 grudnia 2008 r.,

zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 maja 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

W dniu 10 marca 2008 r. R. B. – pozwany w sprawie wytoczonej przez A. P. i L. P. o odszkodowanie, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 grudnia 2002 r. (który uprawomocnił się w dniu 10 marca 2003 r.), wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończony tym wyrokiem. Skarżący zażądał wznowienia postępowania na tej podstawie, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. na podstawie fałszywych zeznań świadków i sfałszowanej opinii biegłego, w stosunku do których toczy się postępowanie karne.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 28 maja 2008 r. odrzucił skargę. Sąd ten wskazał, że stosownie do art. 404 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania z powodu przestępstwa jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. W postępowaniu karnym, na które powołuje się skarżący, zapadło nieprawomocne postanowienie odmawiające wszczęcia postępowania, wobec czego nie zachodzi podstawa wznowienia przewidziana w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. Okoliczność, że wnosząc skargę przed rozpoczęciem biegu terminu do jej wniesienia (art. 407 § 1 k.p.c.) skarżący kierował się potrzebą zachowania pięcioletniego terminu do żądania wznowienia postępowania (art. 408 k.p.c.) „nie może mieć decydującego znaczenia, gdyż Sąd musi stosować obowiązujące prawo. To zaś... nie przewiduje możliwości wniesienia skargi opartej na art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. przed zaistnieniem któregoś ze zdarzeń wymienionych w art. 404 k.p.c. Tym samym nie jest możliwe, jak chce tego skarżący, zawieszenie postępowania w oczekiwaniu na zakończenie postępowania karnego i uprawomocnienie się wydanego orzeczenia.”

W zażaleniu na wymienione postanowienie R. B. wniósł o jego uchylenie. Skarżący podniósł, że jeżeli dojdzie do prawomocnego skazania świadków i biegłego, zaskarżone postanowienie powoduje, że pozbawiony zostanie możliwości żądania wznowienia postępowania, albowiem upłynie przewidziany w art. 408 k.p.c. termin do żądania wznowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wprawdzie samodzielną podstawą wznowienia postępowania jest uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.), ale jeżeli wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa, można żądać wznowienia – jak stanowi art. 404 k.p.c. – jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. W sytuacji, gdy postępowanie karne toczy się, nie można zatem żądać wznowienia postępowania. Oznacza to, że brak jest podstawy do wznowienia.

Podstawa wznowienia postępowania i okoliczności, które uprawniają do skorzystania z określonej podstawy wznowienia powinny występować w chwili złożenia skargi o wznowienie, bądź najpóźniej w chwili orzekania o wznowieniu (art. 316 § 1 w zw. z art. 406 k.p.c.).

Stosownie do art. 408 k.p.c., po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia postępowania, z wyjątkiem wypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana. Nie jest wykluczone, że podstawa wznowienia ujawni się po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku lub zaistnienia okoliczności uprawniających do skorzystania z danej podstawy wznowienia. W takiej sytuacji – z wyjątkiem wymienionego wyżej wypadku – nie można jednakże żądać wznowienia postępowania. W ten sposób wartość, jaką jest niewzruszalność prawomocnego wyroku, znalazła pierwszeństwo przed uprawnieniem do podważenia wyroku wydanego w warunkach uzasadniających wznowienie postępowania.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują możliwości „prewencyjnego” wniesienia skargi o wznowienie postępowania przed upływem pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku po to, żeby zapobiec upływowi terminu do żądania wznowienia. Dotyczy to każdego przypadku, gdy brak jest podstawy do wznowienia, nawet gdy istnieją przesłanki do przewidywania, że podstawa wznowienia może ujawnić się później lub zaistnieją okoliczności, które uprawniają do skorzystania z określonej podstawy wznowienia. Nie inaczej należy ocenić sytuację, gdy toczy się postępowania karne, ale nie zostało ono zakończone. W przeciwnym wypadku mogłoby dojść do wznowienia postępowania po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku, co przez wprowadzenie terminu określonego w art. 408 k.p.c. ustawodawca – preferując niewzruszalność prawomocnego wyroku po upływie tego terminu – chciał uniemożliwić.

Wynik postępowania karnego, który będzie znany po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku, jest obojętny dla wyniku postępowania o wznowienie toczącego się przed upływem tego terminu. Dla wyniku tego postępowania istotne jest przede wszystkim ustalenie dopuszczalności wznowienia, a zatem czy zachodzi – jak wskazano wyżej, najpóźniej w chwili orzekania o wznowieniu – podstawa wznowienia, która umożliwia to wznowienie i czy skarga o wznowienie została wniesiona w przepisany terminie. Brak jest zatem przesłanek do zawieszenia postępowania o wznowienie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego, którego wynik może dopiero spowodować, że podstawa wznowienia, którą jest uzyskanie wyroku za pomocą przestępstwa, stanie się podstawą umożliwiającą żądanie wznowienia (art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c.).

Z przytoczonych względów zażalenie, jako niezasadne, należało oddalić (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).